

ทางที่ดีเราอย่าไปเก็บความโกรธเอาไว้ สัมมันไปเสียเถิด ไม่มีอะไรผิด นอกจากความเข้าใจเท่านั้น สิ่งที่เราเห็นกับสิ่งที่เขาเป็นมันอาจไม่ตรงกัน เราเห็นอย่าง แต่สิ่งที่เขาเป็นอีกอย่าง ชีวิตมันเป็นอย่างนี้ เพราะฉะนั้นปล่อย ๆ ไป ใจจะได้สบาย เวลามานั่งธรรมะใจจะได้ใสแจ้ว เห็นองค์พระผุดขึ้นมาที่ละ องค์ ๆ อย่างง่าย ๆ

๑๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๖

การบวชเป็นภุมิอันยิ่งใหญ่

วันนี้วันที่ ๔ ของการเข้าพรรษา พรรษาที่ชื่อ พรรษาแห่งการบรรลु ธรรม พระเห็นพระ เณรเห็นพระ โยมเห็นพระ เราจะนับกันไปเป็นวัน ๆ ไป เลย เพราะเรามีเวลาจำกัดแค่ ๙๐ วัน

พระบวชใหม่ที่ยังไม่ค่อยเข้าใจเป้าหมายของการบวช มักจะชอบดู ปฏิทินว่า เหลืออีกกี่วันจะออกพรรษา แสดงว่าท่านยังไม่ค่อยเข้าใจเกี่ยวกับ เรื่องของการบวชเท่าไรนัก

การบวชเป็นภุมิอันยิ่งใหญ่ เฉพาะสำหรับผู้มีบุญเท่านั้น เพราะการเกิด มาเป็นมนุษย์มีวัตถุประสงค์เพื่อทำพระนิพพานให้แจ้ง ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็น สำหรับทุกคนในโลกไม่ว่าเชื้อชาติศาสนาและเผ่าพันธุ์ใดก็ตาม

ถ้ายังทำพระนิพพานให้แจ้งไม่ได้ ชีวิตของเราก็จะต้องตกอยู่ภายใต้กฎ แห่งกรรมเรื่อยไป ไม่ว่าจะรู้หรือไม่รู้ก็ตาม ผู้รู้ท่านไปรู้ไปเห็นมาด้วยธรรมจักขุ และญาณทัสนะ เห็นว่าในวิภวสงสารมีภัยมาก มีอันตรายมาก แต่ผู้ไม่รู้นี้ ไม่

ค่อยจะกลัวกัน หรือผู้ที่สั่งสมอกุศลธรรมล้วน ๆ ก็ไม่ค่อยกลัว ที่ไม่กลัวเพราะไม่รู้ อย่างนี้อันตราย เพราะฉะนั้นถ้าหากว่าไม่ทำพระนิพพานให้แจ้ง ชีวิตก็ยังตกอยู่ในอันตรายมาก ทั้งในปัจจุบันและในอบาย

ภัยในอบาย เรามองไม่เห็น เพราะอวิชชาเข้ามาบังคับครอบงำ แล้วตรึงให้ไปติดกับกะโหลกกะลาสารพัด ทั้งรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ธรรมารมณ์ ใจก็ยิ่งหมกมุ่นอยู่กับสิ่งเหล่านั้น จึงไม่มีเวลาและอารมณ์ที่จะมาศึกษาความรู้เรื่องราวความเป็นจริงของชีวิต ตรงนี้อันตราย การทำพระนิพพานให้แจ้งจึงมีความสำคัญมาก ๆ

ครูไม่ใหญ่ต้องตอกย้ำบ่อย ๆ อย่าเบื่อกันนะในคำซ้ำ ๆ ซาก ๆ เหล่านี้ เพราะเรามักจะลืมนั่นอยู่เรื่อย ๆ เพราะฉะนั้นต้องทำพระนิพพานให้แจ้ง แต่โอกาสที่จะทำพระนิพพานให้แจ้งในเพศฆราวาสนั้นยาก ถ้าจะแจ้งได้ต้องอุดมไปด้วยศีล สมาธิ ปัญญา สามอย่างนี้ทำได้ยากในเพศฆราวาส แต่ไม่ได้แปลว่าทำไม่ได้นะ แต่ทำได้ยากกว่า เพราะฆราวาสต้องทำมาหากิน และมีเครื่องกังวลสารพัดไปหมด เพศนักบวชเป็นเพศที่ปลอดกังวล เพราะไม่ต้องทำมาหากิน ทำแต่ศีล สมาธิ ปัญญาให้เกิดขึ้น มีโอกาสทำหยุดทำนิ่งให้ใจใส ๆ จะได้ไปพระนิพพานได้เร็วเข้า วัตถุประสงค์ของการบวชก็เพื่อการนี้

๑ บวชแล้วต้องปฏิบัติธรรม

ถ้าบวชแล้วไม่ได้ทำสมาธิ ไม่ได้ฝึกใจให้หยุดนิ่ง การบวชนั้นก็ลำเค็ญทุกข์ทรมาน กว่าที่จะผ่านแต่ละวันแต่ละคืนต้องดูปฏิบัติกันแล้วดูอีก เพราะบวชอย่างไม่มีเป้าหมาย แต่ถ้าบวชอย่างมีเป้าหมายก็ดูปฏิบัติเหมือนกัน แต่คิดกัน

คนละอย่าง จะรู้สึกเสียดายวันเวลาว่า เหลืออีกไม่กี่วันก็จะออกพรรษาแล้ว
ทำอย่างไรเราถึงจะหยุดหนึ่งได้เข้าถึงพระรัตนตรัยในตัว ทำอย่างไรถึงจะทำ
พระนิพพานให้แจ้งได้

**ถ้าบวชแล้วไม่ปฏิบัติธรรม ไม่ทำสมาธิ มัวใช้เวลาไปคุยกัน
เรื่องทางโลก หรือทำกิจคล้าย ๆ กับชาวโลกที่เขาทำกันอยู่ อย่างนี้เสีย
เวลาบวช บวชก็ไม่เกิดประโยชน์ บวชแล้วต้องปฏิบัติธรรม ฝึกใจให้
หยุดหนึ่ง ให้ถูกหลักวิชา**

เราต้องปฏิบัติธรรมทุกวัน ให้ได้สุขจากสมาธิ ซึ่งเป็นสุขที่แตกต่างจาก
ความสุขทางโลกที่เราเคยเจอ ต้องนั่งแล้วมีความสุข แม้เพียงเล็กน้อยก็จะ
ทำให้เรามีกำลังใจอยากจะทำต่อไป และจะเริ่มเห็นคุณค่าของการเป็น
นักบวชจากการที่ได้สุขจากสมาธิ

สุขที่เกิดจากสมาธิ เป็นสุขที่ไม่ซ้ำกันเลย เป็นสุขที่ยิ่งใหญ่ เป็นอิสระ
กว้างขวางใหญ่โตขึ้นไปเรื่อย ๆ ที่ชาวโลกยากจะเข้าใจ แต่ถ้าหากใครยัง
เข้าใจไม่ถึงตรงนี้ก็ยากที่จะเข้าใจ สุขเหล่านี้มีอยู่แล้วในตัวของเราทุกระดับทั้ง
ปริมาณและคุณภาพของความสุข มีอยู่ในตัวเราแต่ละ ไม่ได้อยู่นอกตัว
ขึ้นอยู่กับว่าเราจะไปถึงตรงไหน ระดับไหน

สุขที่เกิดจากใจหยุดหนึ่งในระดับหนึ่ง ก็ลึ้มรสความสุขความเอร็ดอร่อย
ระดับนั้น ยิ่งหยุดในหยุดหนักเข้าไปอีก สุขในระดับที่ลึกละเอียดและกว้างขวาง
กว่าที่ไม่ซ้ำกัน รสชาติก็เอร็ดอร่อยเพิ่มขึ้น มันมีวิตามินเพิ่มขึ้นไปเรื่อย ๆ มี
โอชารสในการนั่ง อร่อยจริง ๆ ยิ่งนั่งแล้วมันสว่างไสว หลับตาแล้วไม่มี
เราจะเห็นคุณค่าของการบวช เราจะหวงแหนวันเวลาที่ผ่านไปในเพศนักบวช
มากเลย ถ้าได้สุขที่เกิดจากสมาธิ ยิ่งเห็นพระในตัว พระเห็นพระ อยากให้

เวลาในพรรษายึดไปอีกสักล้านปี ความรู้สึกเราจะเป็นอย่างนั้นเลย เมื่อเราเข้าถึงจุดตรงนั้น

เพราะฉะนั้น ใครได้มาบวช ควรจะปิติและภาคภูมิใจว่าเรามีบุญมาก ได้อยู่ในเพศเดียวกับพระสัมมาสัมพุทธเจ้าซึ่งเป็นเพศอันบริสุทธิ์ พระองค์ผ่านชีวิตมาทุกระดับแล้วในสังสารวัฏ แล้วก็สรุปบทเรียนของชีวิตว่า ชีวิตนักบวชเป็นชีวิตที่ดีที่สุด ถูกต้องที่สุด ชีวิตที่ไม่ใช่ นักบวชยังไม่ถูกต้อง ยังไปติดกะโหลกกะลา จะรู้ว่าถูกต้องต่อเมื่อเราได้เข้าถึงองค์พระภายในนั้นแหละ จะเข้าใจตรงนี้ได้อย่างดี แล้วจะปลื้ม บุญนี้ก็จะเกิดขึ้นกับเรา กับโยมพ่อโยมแม่ เท่ากับบุญพ่อโยมแม่เข้ามาเป็นญาติของพระพุทธศาสนา

๑๑ บุญบวชช่วยพองโยมพ่อโยมแม่

เมื่อเรามาบวช โยมพ่อโยมแม่ก็จะได้ชื่อว่า เป็นญาติของพระศาสนา คำว่าเป็นญาติของพระพุทธศาสนา นี่สำคัญนะ แม้อดีตยักษ์ณีที่เคยเป็นมารดาของสามเณรสาธุ*ในชาติก่อน ๆ โน้น ยังได้รับการยกย่องจากเทวดาผู้มีศักดิ์ใหญ่ที่มีบุญมาก รัศมีมาก ทั้ง ๆ ที่ตัวเป็นยักษ์ณี และเป็นยักษ์ชั้นล่างด้วย ยังได้รับเกียรติยกย่องหลักทางให้ เวลาจะมาฟังธรรมจากพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งปกติจะต้องเรียงกันตามลำดับรัศมี ตามกำลังบุญ มีรัศมีมากก็จะอยู่ใกล้ ๆ พระสัมมาสัมพุทธเจ้า รัศมีลดน้อยถอยลงก็อยู่ถัด ๆ ไป

*มหามกุฏราชวิทยาลัย, “เรื่องสาธุสามเณร” พระสูตร และอรรถกถาแปล ขุททกนิกาย คาถาธรรมบท เล่ม ๔๓, พิมพ์ครั้งที่ ๔ (กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓) ข้อ ๒๓๖, หน้า ๒๔๕-๒๕๑.

เพราะฉะนั้น ถ้าหากบวชเป็นพระเป็นเณรแล้วตั้งใจประพฤติปฏิบัติชอบ โยมพ่อโยมแม่ก็จะได้ชื่อว่าเป็นญาติพระศาสนา และจะได้รับเกียรติอันยิ่งใหญ่ในการฟังธรรม หรือจะไปไหนมาไหนเขาก็จะเปิดทางให้ จะมีการพูดคุยยกย่องว่า นี่เป็นโยมพ่อโยมแม่ของพระรูปนั้น สามเณรรูปนั้น เพราะฉะนั้น บวชเป็นพระเป็นเณรแล้วอันสงฆ์ยังไปถึงท่านเหล่านั้น

แล้วบุญที่บวชพระลูกชาย สามเณรลูกชาย ยังช่วยพยุงชีวิตของโยมพ่อโยมแม่ไม่ให้ตกต่ำไปมาก หากท่านพลาดพลั้งไปทำบาปอกุศลโดยที่จรรู้หรือไม่รู้จักตาม บุญนี้ก็จะช่วยพยุงท่านทั้งสองเอาไว้ ไม่ให้ไปอบายที่ลึก คือ ยกให้สูงขึ้น

เพราะฉะนั้น ชีวิตนักบวชจึงเป็นชีวิตที่สูงส่ง เราควรปิติภาคภูมิใจมาบวชแล้วต้องตั้งใจเป็นพระแท้ สามเณรแท้ และตั้งใจประพฤติปฏิบัติธรรมอย่างเต็มที่เลย

๑๑. ดุเฉย ๆ

เมื่อบวชแล้วควรทำอะไร ปฏิบัติให้ได้เข้าถึงพระ ง่วงก็ปล่อยให้หลับ เมื่อยก็ขยับ ฟุ้งก็ลืมตา แล้วก็ว่ากันใหม่ ทำอย่างนี้ไปเรื่อย ๆ ไม่เข้าใจก็จะค่อย ๆ ถูกปรับให้เข้าไปอยู่ภายใน จะค่อย ๆ คั่นกับศูนย์กลางกายไปเรื่อย ๆ

บางช่วงอาจจะมีแสงสว่างหรือนิมิตเกิดขึ้น คือมีภาพเกิดขึ้นมา ทางซ้าย บ้าง ทางหน้า ทางหลัง ทางล่าง ทางบน จะมาทางไหนก็แล้วแต่ ให้เล่นตัวเอาไว้ ถ้าไม่มาที่ศูนย์กลางกาย ไม่สน เรารักษาใจตรงกลาง พอนิ่งมาใหม่ อีกแล้ว ซ้าย ขวา หน้า หลัง ล่าง บน เป็นดวงดาวเล็ก ๆ บ้าง เป็นภาพโน่น

ภาพนี้ ภาพอะไรก็แล้วแต่ อย่าไปชำเลื่องดู แม้อยากจะดูใจแทบขาด ให้เฉย ๆ
หนึ่ง ๆ ไว้

ถ้าเราเหล่ตาเหลือบไปดู พอไปดูบ๊ีบ อ้าว หายอีกแล้ว เพราะฉะนั้นให้
เล่นตัว ทำเฉย ๆ หนึ่ง ๆ ตรงกลาง แม้ตรงกลางมืด ไม่มีอะไรให้ดูก็ตาม เราก็ค
ดูความมืดเอาไว้ ดูเฉย ๆ

ที่นี้บางทีภาพมันมากลางห้อง แต่ไม่ใช่ภาพที่เราต้องการ เพราะเรา
ต้องการดวงใส ๆ องค์พระใส ๆ แต่ภาพที่เกิดขึ้นสมมติเป็นภาพต้นไม้
ภูเขาเลากา เป็นมด เป็นแมว หรือภาพอะไรเกิดขึ้นก็แล้วแต่ ให้ดูเฉย ๆ หนึ่ง ๆ
ดูไปงั้น ๆ สักแต่ว่าดู ไม่ต้องไปเพ่ง ไปไล่

เดี๋ยวภาพนั้นก็เปลี่ยนไปเรื่อย ๆ แม้เปลี่ยนไปเป็นองค์พระ จะทำด้วย
อิฐ ด้วยหิน ด้วยปูน ด้วยทราย ด้วยโลหะอย่างนั้นอย่างนี้ เดี่ยวเล็ก เดี่ยวใหญ่
เดี่ยวหันหน้ามาทางเราบ้าง เอียงข้างบ้าง บางทีหกคะเมนตีลังกาบ้าง ก็ให้
ดูเฉย ๆ ดูไปงั้น ๆ ไม่ต้องไปคิดอะไร เหมือนนกบินมาในอากาศ เมฆลอย
บนท้องฟ้า เราก็ดูไปเรื่อย ๆ

ให้ตั้งใจไว้เถิดว่า การที่ภาพเกิดแสดงว่าสมาธิเราดีขึ้นไปในระดับ
หนึ่งแล้ว ใจเราจะเอียดขึ้นแล้ว แต่ยังไม่สมบูรณ์ เพราะฉะนั้นจึงยังไม่ได้
ภาพที่ต้องการ สิ่งที่จะต้องทำต่อไปคือ ดูไปเรื่อย ๆ อย่างสบาย ๆ โดยไม่
ต้องคิดอะไรทั้งสิ้น

เดี๋ยวภาพนั้นก็จะเปลี่ยนไป จนกระทั่งใจเราหยุดนิ่งได้สมบูรณ์ เห็นดวง
เห็นกาย เห็นองค์พระผุดขึ้นมาที่ละองค์ ตอนนี้จะมีความสุขมากเลย แล้วความ
รู้สึกที่อยากจะแบ่งปันความสุขจะเกิดขึ้นเองเลย

๑ ความทุกข์ของผู้ชะล่าใจ

ใครที่มาถึง ณ จุดตรงนี้ ที่องค์พระผุดขึ้นมาที่ละองค์ หรือยังไม่ผุดขึ้นมาก็แล้วแต่ จงห่วงแหนสิ่งที่มีคุณค่านี้ให้ยิ่งกว่าชีวิตของเรา เพราะสิ่งนี้จะเป็นที่พึ่งของเรา จะปิดประตูอบาย เปิดประตูสวรรค์ อบายไม่ต้องไปเลย มีแต่สุคติเป็นที่ไป และก็จะมีความสุขในปัจจุบันที่ได้เข้าถึง

ที่ต้องเตือนอย่างนี้ เพราะว่ามีหลาย ๆ ท่าน บุญเก่านำมาให้ถึงจุดที่หยุดนิ่งในระดับที่ผุดขึ้นมาที่ละองค์ ก็เลยนึกว่ามันง่าย เกิดความชะล่าใจว่าจะทำเมื่อไรก็ได้ ส่วนมากมักจะเกิดขึ้นกับผู้มาใหม่ ที่ยังไม่เคยปฏิบัติธรรมเลย ใจยังอินโนเซนซ์อยู่ เรื่องไม่มากเหมือนผู้มาก่อนที่รู้มากก็เลยยากนาน

แต่ที่นี้ผู้มาใหม่พอได้ถึงตอนนี้ มักจะชะล่าใจว่าจะทำเมื่อไรก็ได้ แล้วก็ทอดธุระไม่ฝึกต่อ ไม่รักษา ไม่ห่วงแหนเอาไว้ ในที่สุดองค์พระที่เห็นก็เลือนหายไปจากใจ แต่จริง ๆ ท่านไม่ได้หายไปไหน ยังอยู่ในกลางกายเหมือนเดิม เป็นแต่เพียงใจของบุคคลนั้นถอยหายบอออกมา เพราะในชีวิตประจำวันมีเรื่องที่ทำให้ใจหายบออยู่ตลอด ๒๔ ชั่วโมง ทั้งตื่น ทั้งหลับ ทั้งฝัน มันก็พร้อมที่จะดึงใจเราออกมาตลอดเวลา

พอดึงใจออกมาก็หลุดเลย เพราะมันแต่ไปเพลินทำอย่างอื่น ซึ่งก็ไม่ได้มีความสุขหรอก แต่พอบุญเก่าสะกิดเตือนใจหรือเมื่อเจอกัลยาณมิตรพูดถึงเรื่องที่ตัวเคยได้ หรือไปสะกิดใจ เออ นี่เรายังเห็นองค์พระอยู่ไหม ให้รักษาไว้นะ เอาละสิ ตอนนี้อยากจะมองให้เห็น มันก็ไม่เห็นแล้ว เพราะว่าใจไม่ละเอียดเหมือนเดิม มันปนความหายบอความตั้งใจไปโดยไม่รู้ตัว

นี่คือความทุกข์สำหรับผู้ที่ชะล่าใจ แล้วก็จะพรวดเพื่อรำพึงรำพันว่า ตอนโน้นเคยได้อย่างนั้นอย่างนี้ เวลานี้ทุกทีก็อยากได้ถึงตรงนั้น อายากมาก ๆ เข้าก็เลยไม่สมอยาก ก็เข้าไม่ถึง

ดังนั้น ใครได้ถึง ณ จุดตรงนี้ เห็นองค์พระใส ๆ ขึ้นมาแล้ว จงรู้ไว้เถิดว่า เราเป็นผู้มีบุญ ได้เห็นสิ่งที่มีคุณค่ามากที่สุดในชีวิต ให้รักษาและห่วงแหนเอาไว้ยิ่งกว่าชีวิต สิ่งนี้จะเป็นที่พึงที่ระลึกของเราอย่างแท้จริง นอกจากให้ความสุขและความบริสุทธิ์แล้ว ต่อไปเมื่อเราทำให้คล่อง ให้ชำนาญ ให้ผุดขึ้นมาที่ละองค์ จนกระทั่งทำได้ตลอดเวลาเลย เราก็มีสติที่จะไปศึกษาวิชาธรรมกายในชั้นละเอียด ตั้งแต่ชั้นประภม มัชฌม อุดม เจริญมุดม และอุดมศึกษาเรื่อยไปเลย ซึ่งจะทำให้เราได้เรียนรู้เรื่องราวความจริงของชีวิตที่ยังเป็นความลับสำหรับตัวเราจะถูกเปิดเผย

เมื่อถึงจุดที่เราได้ไปศึกษาวิชาธรรมกายแล้ว เราจะอัศจรรย์ใจตัวเราเองว่า คนอย่างเรานี้ก็เข้าถึงได้อย่างเขาเหมือนกันนะ แล้วก็จากความอัศจรรย์ก็จะเป็นเรื่องธรรมดา เมื่อก่อนเราก็กังว่าคนอื่นเขาทำได้ แต่พอเราเข้าถึงจริง ๆ แล้ว และทำจนชำนาญก็เป็นเรื่องปกติธรรมดา เหมือนเราหายใจเข้าหายใจออกอย่างนี้แหละ ไม่จำเป็นที่จะต้องตั้งใจว่า เตี้ยวฉันจะเข้า เตี้ยวฉันจะออก เราก็กังตามปกติ หรือเราจะดูอะไรก็ได้แต่เราก็กังลืมนาดู เห็นต้นไม้ เห็นภูเขา การปฏิบัติธรรมก็เช่นกัน พอถึง ณ จุดตรงนั้นแล้ว เราได้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับพระธรรมกายในตัวแล้ว เตี้ยวเราจะ rewind เทปชีวิตก็ได้ มันก็เป็นเรื่องที่อยู่ใต้วงมือที่เราทำได้

สิ่งนี้มีอยู่แล้วในตัวของมนุษย์ทุกคน แต่มนุษย์ไม่ค่อยเฉลียวใจเลยว่า เรามีสิ่งที่ดี ๆ ที่น่าอัศจรรย์ใจอยู่ในตัวของเรา เพราะฉะนั้นถึงตรงนี้แล้ว

ต้องห่วงหาวนรักษาไว้ให้ดี รักษาอารมณ์ดีอารมณ์เดียวอารมณ์สบายให้ได้
เรื่อย ๆ หมั่นปฏิบัติบ่อย ๆ แล้วความชำนาญก็จะเกิดขึ้นเอง

๑๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๖

เครื่องมือของพระกับมาร

วันนี้วันที่ ๕ ของการเข้าพรรษา จะนับกันไปเป็นวัน ๆ เลย เพื่อที่เรา
จะได้รู้ว่า ที่เราตั้งใจเอาไว้ว่า พรรษานี้จะเป็นพรรษาที่แตกต่างจากพรรษาที่
ผ่านมา คือ พระเห็นพระ เณรเห็นพระ โยมเห็นพระ ผ่านมาได้ก็วันแล้ว แล้ว
ก็เหลืออีกกี่วัน

แต่ละวันที่ผ่านมานั้น เราได้ตั้งใจทำอย่างที่ตั้งใจไว้หรือเปล่า ทำจน
ถึงระดับที่เรามีความปลื้มปีติภาคภูมิใจแล้วหรือยัง แล้วก็ต้องตอกย้ำซ้ำเติม
เป้าหมายชีวิตว่า เราเกิดมาทำไม ก็ต้องฟังบ่อย ๆ ฟนยังดกบ่อย ๆ ขาวนา
ก็ต้องปลูกข้าวบ่อย ๆ เรากียังต้องกินข้าวบ่อย ๆ หายใจบ่อย ๆ เพื่อจะได้
ตอกย้ำซ้ำเติมเป้าหมายชีวิตให้ตรึงแน่นอยู่ในใจเรา จนกระทั่งอะไร ๆ ก็มาสัน
คลอนเราไม่ได้ เหมือนตอกตะปูที่เดิยมันไม่ค่อยมิด ต้องตอกย้ำ ๆ หลาย ๆ
ครั้งถึงจะแน่น

เราเกิดมาทำพระนิพพานให้แจ้ง และมาสร้างบารมีเพื่อทำพระนิพพาน
ให้แจ้ง เพราะว่าชีวิตในสังสารวัฏนั้นอันตราย ไม่ว่าจะเกิดเป็นอะไรก็แล้ว
แต่ เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ พระราชามหาราช พระราชาธรรมดา พระราชา
ประเทศราช มหาเศรษฐีของโลก มหาเศรษฐีธรรมดา ชนชั้นกลาง ชั้นล่าง